

Mykologická exkurze v obci Bílá

JIŘÍ LEDERER

Muzeum Beskyd, Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek; e-mail: houby_poradna@muzeumbeskyd.com

datum: 12. 9. 2015 • vedoucí: Jiří Lederer

V sobotu se pět zájemců o houby vydalo na trasu **mykologické exkurze** Moravskoslezské pobočky ČBS. První část byla vedena do nejzápadnější části obce Bílá, konkrétně **okolí osady Hlavatá**. Hned u silnice v příkopu na okraji mladé smrčiny rostly holubinka Quéletova (*Russula queletii*) a klouzek zrnitý (*Suillus granulatus*). Tento klouzek je mykorhizním partnerem hlavně borovice lesní, pod jinými jehličnany roste vzácně. Nález zde na okraji mladé smrčiny byl proto velmi zajímavý.

Trasa vedla po hranici bývalého panství Hukvaldy, nyní hranicí okresu Frýdek-Místek a Vsetín, mírným stoupáním směrem k prameni Bílé Ostravice a jejím nejhořejším přítokům. Panství Hukvaldy zde připomíná hraniční kámen z roku 1830. V okolí jsme potkávali další druhy hub, zajímavá byla vzácnější muchomůrka šedopochvá (*Amanita submembranacea*), která patří mezi pošvatky, tj. muchomůrky, kterým chybí prsten. Viděli jsme mimo Beskydy vzácnou holubinku lepkavou (*Russula viscida*), velkou a tvrdou houbu, holubinku Turkové (*Russula turci*), která má výrazný jodiformový pach a hřib kříšť (*Boletus calopus*), jehož si houbaři často pletou se satanem. Ten je však teplomilný a vápnomilný, takže zde růst nemůže.

Trasa dále vedla roklí od pramene prvního pravostranného přítoku Bílé Ostravice. Šlo o velmi nepřístupný terén, a proto zde bylo ponecháno jinde neobvykle velké množství ležících mohutných kmenů. Běžných i zajímavých dřevokazných hub zde roste více než jinde v okolí. Jako příklad lze uvést troudnatec kopytovitý (*Fomes fomentarius*), t. pásovaný (*Fomitopsis pinicola*), hlívu plicní (*Pleurotus pulmonarius*), lesklokorku ploskou (*Ganoderma applanatum*), outkovku hrbatou (*Lenzites gibbosa*), o. pestrou (*Trametes versicolor*), slizečku ocatou (*Xerula radicata*), štítovku jelení (*Pluteus cervinus*), pevník chlupatý (*Stereum hirsutum*), p. dvoubarvý (*Laxitextum bicolor*) a choroš smolonohý (*Polyporus badius*). Proběhla zde diskuse nad posláním dřevožijných hub, které jsou často vnímány jako škůdci. Bez nich by se přírodě blízký les neobešel. Je však faktem, že v prostředí lidských sídel mohou znamenat nebezpečí kvůli možnému zlomu či vývratu živých dřevin. Přitom je podstatný rozdíl mezi druhy způsobujícími červenou (hnědou) hnilobu anebo hnilobu bílou. Červená hniloba snižuje dynamickou odolnost dřeviny dvakrát až třikrát rychleji než hniloba bílá, protože druhy které jí způsobují, rozkládají především celulózu – hlavní nositelku pevnosti dřeva. Okolo rokle byla vyspělá bučina, a proto zde rostly i druhy doprovázející tento typ lesů – například silně česnekově vonící špička cibulová (*Mycenitis alliaceus*) nebo helmovka šafránová (*Mycenitis crocata*), která se otláčením barví intenzívně šafránově žlutě. Mezi velmi hezké houby, které jsme viděli, patřila mykorhizní holubinka sličná (*Russula lepida*) s růžově červeným kloboukem i třeněm.

Obr. 1: Krásnorůžek rohovitý (*Calocera cornea*). – Obr. 2: Plstnateček severský (*Climacocystis borealis*). – Obr. 3: Pevník dvoubarvý (*Laxitextum bicolor*). – Obr. 4: Holubinka sličná (*Russula lepida*). – Foto M. Popelářová (1, 3–4), J. Lederer (2)

Po překonání silnice Rožnov p. R.–Makov jsme se dostali do vyspělého suššího bukového lesa s příměsí smrků a místy s hustým porostem smrkových semenáčků. Rostly zde hlavně mykorhizní druhy jako například holubinka namodralá (*Russula cyanoxantha*), h. révová (*R. xerampelina*), h. celokrajná (*R. integra*), h. černonachová (*R. undulata*), h. žlučová (*R. fellea*), muchomůrka růžovka (*Amanita rubescens*), klouzek peprný (*Chalciporus piperatus*), ryzec liškový (*Lactarius tabidus*), ryzec smrkový (*Lactarius deterrimus*) a několik druhů vlákníc (*Inocybe* spp.). Posledním porostem této části exkurze byla podmáčená asi třicetiletá smrčina v blízkosti počátku trasy. Z druhů zde rostoucích stojí za zmínku holubinka bukovka (*Russula heterophylla*), h. ranná (*R. nauseosa*) a h. lepkavá (*R. viscida*).

Druhá část exkurze vedla **údolím Velké Smradlavy** od arcibiskupského zámečku po ústí Javořinského potoka. Střídala se zde pestrá mozaika stanovišť – různověké podmáčené smrčiny, břehové porosty, olšiny a prameniště. Tomu odpovídaly i zde rostoucí druhy, a to jak mykorhizní, terestrické, tak i ty dřevožijné. Mezi zajímavé nálezy lze počítat holubinku tečkovanou (*Russula vinosa*), h. ostrolupennou (*R. acrifolia*) a h. akvamarínovou (*R. chloroides*). Posledně jmenovaná je mohutná bílá houba, která má v místě napojení lupenů na třěh výrazný modrozelený pásek. V této době rostou obvykle ve velkém množství václavky. Na trase však byly nalezeny pouze dva malé trsy – jeden patřil václavce hlíznaté (*Armillaria gallica*) a druhý v. smrkové (*A. ostoyae*). Mezi zaznamenané dřevožijné houby patřil plstnateček severský (*Climacocystis borealis*), který tvoří bílé střečovité uspořádané klobouky na kmenech jehličnatých dřevin. Na pařezu smrku rostla plodnice kořenovníku vrstevnatého (*Heterobasidion annosum*). Napadá hlavně kořenový systém smrků, ale plodnice vytváří většinou až po pokácení nebo vyvrácení stromu. Na opadaném jehličí všude hojně rostla špička provrtaná (*Gymnopus perforans*), jež je typická tím, že páchne po shnilém zelí. Zaznamenali jsme také rosolozub huspenitý (*Pseudohydnum gelatinosum*), který tvoří drobné bílé a téměř průsvitné kloboučky co rostou na odumřelém dřevě jehličnanů. Na spodu klobouku má ostnitý hymenofor. Mezi námi viděné pozemní choroše patřila jedlá krásnopórka žemlička (*Albatrellus confluens*) vytvářející trsy plochých klobouků barvy země. Nález vzácně se vyskytujících velkých kuřátek (*Ramaria*), s trsy zlatožlutých až 15 cm vysokých větviček, všechny potěšil. Správné určování kuřátek je ovšem velmi složité a musí ho provádět specialista. Zůstalo tedy u *Ramaria* sp.

Vzhledem k tomu, že letos houby téměř nerostly, je nalezených 72 druhů celkem úspěch. Exkurze se tedy, a to nejen díky krásnému slunnému dni, opravdu vydařila.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili J. Lederer a M. Popelářová)

Seznam lokalit:

- 1 – Horní Bečva (distr. Vsetín): okraj mladé smrčiny a příkop u silnice SZ od kaple sv. Cyrila a Metoděje v blízkosti křižovatky silnic I/18 a I/56, 200 m JZ od kaple sv. Cyrila a Metoděje, 720 m n. m. (49°24'58"N, 18°22'05"E)
- 2 – Bílá (distr. Frýdek-Místek): horský vyspělý smrkový les s vtroušenými buky a místy s podrostem listnáčů a semenáčků smrku nad silnicí I/18 Rožnov p. R. – Makov okolo žluté turistické trasy 300–400 m JZ od kaple sv. Cyrila a Metoděje, 740 m n. m. (49°24'50"N, 18°22'03"E)
- 3 – Bílá (distr. Frýdek-Místek): vyspělý bukový les s vtroušenými smrky a údolí přítoku Bílé Ostravice se zlomy, padlými buky a ležícím dřevem v různém stupni rozkladu 700–800 m J od kaple sv. Cyrila a Metoděje, 780 m n. m. (49°24'37"N, 18°22'19"E)
- 4 – Bílá (distr. Frýdek-Místek): sušší vyspělý smrkový les s vtroušenými buky pod silnicí I/18 Rožnov p. R. – Makov místy s bohatým podrostem semenáčků smrku, 400 m JJV od kaple sv. Cyrila a Metoděje, 720 m n. m. (49°24'48"N, 18°22'24"E)

- 5 – Bílá (distr. Frýdek-Místek): kulturní stejnověká asi třicetiletá smrčina jižně od kaple sv. Cyrila a Metoděje, místy podmáčená a s porosty rašeliníků, s několika protékajícími potůčky, 100–200 m J od kaple sv. Cyrila a Metoděje, 710 m n. m. (49°24'57"N, 18°22'20"E)
- 6 – Bílá (distr. Frýdek-Místek): různověké podmáčené smrčiny, břehové porosty, olšiny a prameniště v údolí podél toku Velké Smradlavy od konce zástavby za arcibiskupským zámečkem po ústí Javořínského potoka, 350–900 m JJV od zámečku, 560–570 m n. m. (49°26'01"N, 18°26'56"E)

Albatrellus confluens: 6; *Amanita muscaria*: 5, 6; *Amanita pantherina*: 5; *Amanita regalis*: 5; *Amanita rubescens*: 5, 6; *Amanita spissa*: 6; *Amanita submembranacea* (DD): 2; *Amanita vaginata*: 2; *Amylostereum chailletii*: 6; *Armillaria gallica*: 6; *Armillaria ostoyae*: 6; *Boletus calopus*: 2; *Boletus edulis*: 6; *Calocera cornea*: 3; *Calocera viscosa*: 2; *Chalciporus piperatus*: 4; *Climacocystis borealis*: 6; *Fomes fomentarius*: 3; *Fomitopsis pinicola*: 2, 3; *Ganoderma applanatum*: 3; *Gloeophyllum abietinum*: 5; *Gloeophyllum odoratum*: 2; *Gymnopus confluens*: 2; *Gymnopus perforans*: 6; *Heterobasidion annosum* s. l.: 6; *Hygrophoropsis aurantiaca*: 2; *Hygrophorus olivaceoalbus*: 6; *Hypoxylon fragiforme*: 3; *Inocybe* sp.: 4, 6; *Lactarius deterrimus*: 2; *Lactarius tabidus*: 4; *Laxitextum bicolor*: 3; *Lenzites gibbosa*: 3; *Lycoperdon perlatum*: 6; *Megacollybia platyphylla*: 3; *Mycena crocata*: 3; *Mycena galopus*: 2, 6; *Mycena pura*: 6; *Mycena sanguinolenta*: 6; *Mycenitis alliaceus*: 3; *Paxillus rubicundulus*: 6; *Pleurotus pulmonarius*: 3; *Pluteus cervinus*: 3; *Polyporus badius*: 3; *Pseudohydnum gelatinosum*: 6; *Ramaria* sp.: 6; *Russula acrifolia*: 6; *Russula chloroides*: 6; *Russula cyanoxantha*: 4; *Russula emetica*: 2; *Russula fellea*: 4; *Russula heterophylla*: 5; *Russula lepida*: 3; *Russula integra*: 4; *Russula mustelina*: 2; *Russula nauseosa*: 5; *Russula nigricans*: 2; *Russula queletii*: 1; *Russula turci*: 2; *Russula undulata*: 4; *Russula vesca*: 2; *Russula vinosa*: 6; *Russula viscida* (NT): 2, 5; *Russula xerampelina*: 4; *Stereum hirsutum*: 3; *Suillus granulatus*: 1; *Trametes versicolor*: 3; *Trichaptum abietinum*: 5, 6; *Xerocomellus chrysenteron*: 2; *Xerula radicata*: 3; *Xylaria hypoxylon*: 3; *Xylaria polymorpha*: 3.